

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

MUSIIKKIA MIELELLE

Musiikin tekemisen vaikutus tekijälleen

Topi Tuomola

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Topi Tuomola	Sivumäärä 40 ja 1 liitesivu
Työn nimi Musiikkia mielelle. Musiikin tekemisen vaikutus tekijälleen	
Ohjaava opettaja Jaana Karjalainen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tarkoitus oli tutkia, kuinka suuri vaikutus ja merkitys musiikin tekemisellä on tekijälleen itselleen sekä sen mahdollisia sosiaalisia ja syrjäytymistä ehkäiseviä vaikutuksia. Tavoitteenani oli myös tuoda esille musiikin tekijöiden aitoja kokemuksia sekä ajatuksia heidän oman musiikkinsa luomisesta, musiikkiin liittyvistä tavoitteista ja haaveista. Myös musiikin tekemisen mielenterveydellisten vaikutusten selvittäminen oli osa tutkimusta: onko musiikki ja sen tekeminen hyvä tapa purkaa omaa ahdistustaan sekä kenties jopa keino selvittää omia ongelmiaan.</p> <p>Lasten ja nuorten lisääntyvät mielenterveysongelmat saattavat olla tulevaisuudessa vakava uhka terveille, niin sanotulle hyvinvointiyhteiskunnallemme. Musiikin tai muun taiteen tekeminen voi olla väline ehkäistä, lievittää ja parantaa näitä ongelmia. Tutkimukseni osoittaa, että musiikin tekeminen on parhaimmillaan hyvä keino muun muassa itseilmaisuun, omien tunteiden purkamiseen ja käsittelyyn, sosiaalisten suhteiden luomiseen sekä parantamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja onnistumisen tunteiden saamiseen. Kaikkien haastateltavieni elämässä musiikilla ja sen tekemisellä on erityinen rooli.</p> <p>Yhteisöpedagogin ja muun kasvatusalan näkökulmasta katsottuna musiikki ja sen tekeminen tarjoavat hyviä mahdollisuuksia sekä menetelmiä työelämään. Välttämättä ohjaajan ei tarvitse osata soittaa jotain instrumenttia tai olla erityisen lahjakas voidakseen rohkaista nuorta tekemään esimerkiksi omaa musiikkia. Ohjaajan tai muun aikuisen roolissa olevan oma innostus, kannustus ja aito läsnäolo voivat olla ensiarvoisen tärkeitä asioita epävarmalle nuorelle hänen miettiessään tulevaisuuttaan sekä itseään. Musiikin ja sen tekemisen ihmisiä yhdistävät vaikutukset, onnistumisen tunteiden lisääntyminen ja itseluottamuksen kasvaminen tulivat tutkimusaineistosta jokaiselta haastateltavalta.</p> <p>Toteutin opinnäytetyöni laadullista tutkimusta käyttäen. Viittä musiikin tekijää haastatellessani käytin teemahaastattelua, jonka vapaa ilmapiiri sopi mainiosti aiheeseen saaden aikaan hyviä keskusteluja. Tutkimuksen luotettavuutta, laadukkuutta ja uskottavuutta pyrin lisäämään tutkimuksen läpinäkyvyydellä. Pyysin haastattelulomakkeesta kommentteja usealta henkilöltä ennen haastatteluja, olen taltioinut kaikki haastattelut joko audio- tai kirjalliseen muotoon, opinnäytetyöohjaani seurasi säännöllisesti työni kehittymistä, ja osalta haastateltaviltani olen pyytänyt täydennyksiä heidän antamiin vastauksiin.</p>	
Asiasanat Musiikin tekeminen, mielenterveys, syrjäytyminen, elämänhallinta, taide	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author Topi Tuomola	Number of Pages 40+1
Title Music for the mind. Influence of making music for the music maker.	
Supervisor Jaana Karjalainen	
Subscriber and/or Mentor	
Abstract <p>The purpose of this thesis is to find out what kind of influence is to make music for music maker himself and it's social influence and things that prevents social exclusion. I also tried to bring out music makers real experiences and thoughts about how they create their music, what kind of goals and dreams they have. Connection of mental health and music making is also part of this research; is music making good way to ease the anxiety and could it even heal it.</p> <p>Increasing mental problems among the children and youth can be huge threat to welfare state in the future. Making music or some else art could be one tool to prevent, relieve and even improve these problems. This research proves that making music can be excellent way to self-expression, discharge, making social relationships, prevent social exclusion and have success emotions. For all interviewees music and making music is big part of their life.</p> <p>Working as a community pedagogue or in other educational work field you can use music making as a method in your work. You don't have to know how to play some instrument or have to be talented in music that you can encourage young person to make own music. Your own enthusiasm, motivation and real presence could be extremely important to unsecure young person who is thinking about future and himself. My research shows that making music connects people, creates success emotions and grows self-confidence.</p> <p>I used qualitative method in this research. I made five theme interviews and that turn out successful way to have peaceful atmosphere and also to have very good conversations of making music. I aim to reliability, quality and credibility of this thesis by making research transparent. I made pilot-interviews before real interviews, I have filed all interviews to audio or document form, my thesis guide followed my work regularly and some interviewees I've been asked additions after the interviews.</p>	
Keywords Making music, mental health, social exclusion, life management, art	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MUSIIKIN TEKEMISEN TAUSTAA, SYITÄ JA SEURAUKSIA	7
2.1 Musiikki ja sen tekeminen	7
2.2 Taide ja taiteilija	8
2.3 Mielenterveys ja musiikki	10
2.3.1 Musiikkiterapia	12
2.3.2 Taideterapia	13
3 SYRJÄYTYMINEN JA ELÄMÄNHALLINTA	15
3.1 Syrjäytyminen	15
3.2 Elämänhallinta	16
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	19
4.1 Tarkoitus ja tutkimuskysymykset	19
4.2 Lähestymistapa	19
4.3 Aineiston keruu	20
4.4 Aineiston analyysi	22
4.5 Tutkimuksen luotettavuus ja uskottavuus	22
5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	24
5.1 Musiikin tekemisen merkitys ja rooli tekijänsä elämässä	25
5.2 Musiikin tekemisen terapeuttinen vaikutus tekijälleen	27
5.3 Miten sitä musiikkia tehdään ja vaatiiko tekeminen lahjakkuutta?	30
5.4 Musiikin tekemisen sosiaaliset ja syrjäytymistä ehkäisevät vaikutukset?	33
6 POHDINTA JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	35
6.1 Pohdinta	35
6.2 Jatkotutkimusehdotukset	38
LÄHTEET	40
LIITTEET	42

1 JOHDANTO

Tämän päivän modernin yhteiskunnan Suomessa musiikin tekemistä on helppo harrastaa, ja sen suosio onkin kasvanut maassamme. Samalla lisääntyvä henkinen pahoinvointi, varsinkin lasten ja nuorten keskuudessa, herättää kysymyksiä siitä, onko musiikin tekemisellä ja henkisellä pahoinvoinnilla sekä syrjäytymisellä tai niiden ehkäisemisellä jokin yhteys. Onko musiikin tekeminen, tai voisiko se olla, yksi keino saada äänensä kuuluville, pysyä mukana yhteiskunnan keskeisissä toimintaympäristöissä ja sitä kautta ehkäistä syrjäytymistä.

Vielä puolisen vuotta sitten opinnäytetyöni aihe oli aivan muu kuin musiikin tekemisen vaikutusten tutkiminen. Hyvinvointiyhteiskunnan ja nuorten pahoinvoinnin välinen yhteys kiinnosti, mutta aiheen rajaaminen tuotti hankaluuksia. Aloin pohtia jotain toista mielenkiintoista ja itselleni tärkeää aihetta. Musiikki on ollut minulle tärkeä asia pikkupojasta asti, ja viime vuosina sen tekemisestä on tullut monipuolinen sekä antoisa harrastus. Oman kokemukseni mukaan musiikin tekeminen on oma maailmansa, jonka säännöissä ei lue, että on tehtävä tätä, tällä tavalla, tähän mennessä ja tämän kanssa. Musiikkia tehdessä voi kirjoittaa niin vaikeista asioista kuin haluaa, soittaa kitaraa niin lujaa kuin tahtoo, laulaa sillä tyylillä, kuin itsestä tuntuu ja säveltää juuri siten, kuin oma tahto sanoo. Alkuperäinen aiheeni tuntui olevan kaukana tämän opinnäytetyöni aiheesta, mutta ehkä niillä omat yhtäläisyytensä onkin. Musiikkia tekemällä pahoinvoiva nuori voi saada voimaa selvitäkseen tämän meidän niin sanotun hyvinvointivaltion asettamista odotuksista ja paineista.

Musiikki voi pitää sisällään paljon muutakin kuin rytmejä, melodioita, harmoniaa, sanoja ja soittoa. Musiikin tekeminen on monelle tie yhteiskuntaan, väylä ystäviin, kanava itsensä toteuttamiseen ja sillä voi olla hyvin terapeutin merkitys tekijälleen itselleen. Oma kokemukseni mukaan musiikin tekeminen on mainio tapa käydä läpi ja purkaa aidosti omaa sisintään sekä saada sitä kautta onnistumisen tunteita.

Opinnäytetyöni koostuu teoreettisesta osasta, tutkimuksen toteuttamisen kuvauksesta, tutkimustyön tuloksista ja johtopäätöksistä sekä pohdinnasta. Toteutin opinnäytetyöni laadullista tutkimusta käyttäen ja teemahaastattelemalla viittä nuorta aikuista musiikin tekijää. Aineiston analyysissä käytin havaintomatriisia, joka selkeytti aineiston tehokasta läpikäymistä ja tekstin tuottamista. Uskon ja toivon, että opinnäytetyöni herättää keskustelua musiikin, tai muun taiteen, tekemisen selkeästä vaikutuksesta esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisyyn. Toivottavaa olisi myös, että nuorisotyössä, kouluissa ja perheissä nuoria rohkaistaisiin enemmän kokeilemaan harrastuksia, kuten taiteen eri muotoja, sekä sitä kautta löytämään se oma kanava itsensä toteuttamiseen.

2 MUSIIKIN TEKEMISEN TAUSTAA, SYITÄ JA SEURAUKSIA

2.1 Musiikki ja sen tekeminen

"Pätkittyä hälyä" ja "ei tuo ole mitään musiikkia" muistan jonkun aikuisen tokaisseen, kun pikkupoikana soitin kasettinauhuristani Kissin I love it loud – biisiä. Ensimmäisen kerran, kun kyseisen kappaleen kuulin serkkupoikani luona, oli se 12-vuotiaalle pojalle paljon enemmän kuin musiikkia. Se oli elämys, jonka muistaa tänäkin päivänä. Silloin jäi Beatlesit, elvikset ja rokkabillyt taakse. Tänä päivänä tuo biisi ei mielestäni ehkä ole maailman kovin biisi, mutta tärkein se on.

Musiikin määrittäminen lieenee yhtä vaikeaa ja helppoa kuin taiteen selittäminen. Säveltäjä Edgard Varése määritteli musiikin järjestetyksi ääneksi (Levitin 2010, 20). Toisaalta esimerkiksi tsekkiläisen pianistin Erwin Schulhoffin 1919 tekemän 5-osaisen pianosarjan keskimmäinen osa In Futurum on täysin hiljainen. Myös yhdysvaltalainen säveltäjä John Cage piti tärkeimpänä tuotoksenaan 4'33"-teosta, joka on pelkkää hiljaisuutta.

Mozart ja Aristoteles pitivät lintujen lauluja yhtä musikaalisina, kuin ihmisten sävellyksiä. Aiheellinen kysymys onkin, onko ihmisten perusteet säveltää musiikkia, joka on ehkä selkein musiikin tekemisen yksittäinen muoto, mitenkään erilaiset kuin eläimillä. Esimerkiksi laululinnuista yleensä koiras laulaa. Tutkimuksen mukaan naaraslinnut tuottavat munasoluja sitä nopeammin, mitä suurempi lauluvalikoima paikalla olevilla koiraslinnuilla on, ja näin laajempi lauluvalikoima vetoaa parittelukumppaniin. Laulujen määrä viittaa koiraslinnun älykkyyteen ja mahdollisesti hyviin geeneihin. (Levitin 2010, 262.)

Viime vuosina musiikin ja hyvinvoinnin välistä yhteyttä on alettu tutkia yhä enemmän koko maailman tasolla (Louhivuori 2009, 14). Taiteen eri muotoja on alettu käyttää hyväksi esimerkiksi sairaaloissa. Kaksituhattaluvun alun ruotsalainen tutkimus osoitti, että kulttuuriharrastuksilla on yhteys terveyteen. Tutkimustulosten mukaan muun muassa konserteissa, museoissa ja teatterissa käynti lisää eliniän ennusteta useilla vuosilla. Vastaavasti soittoharrastuksella

ei näyttänyt olevan vastaavaa vaikutusta. Voisiko tässä olla osasyynä varsinkin kevyen musiikin puolella ilmenevät ääripäät, joissa elämäntyö voi olla hyvinkin epäterveellinen ja jopa vaarallinen? Yhteisöllisen taideharrastuksen, kuten kuorolaulun, sen sijaan on todettu vähentävän selvästi stressiä.

Maailmaa syleilevä yleinen ajatus on, että musiikki on kieli, jota kaikki ymmärtävät. Tottahan on, että laulettavaa kieltä ei tarvitse ymmärtää lainkaan kuunnellakseen ja pitääkseen musiikista eikä esimerkiksi rumpalin kansalaisuudella tai äidinkielellä ole mitään merkitystä. Arthur Schopenhauer mukaan musiikki on helppo ymmärtää ja on silti selittämätöntä, johtuen siitä, että se jäljittelee kaikkia syvimpiä tunteitamme ilman yhteyttä todellisuuteen ja kipuun (Sacks 2009, 14).

Opinnäytetyöhöni haastattemieni henkilöiden määrittäessä musiikin tekemistä, yksi samansuuntainen mielipide oli se, että musiikkia tehdessä tuodaan esille omia tunteita, ajatuksia sekä näkemyksiä, ja niistä luodaan musiikkia. Musiikin tekotapa voi pohjautua hyvinkin moneen asiaan, kuten laulamiseen, soittamiseen, säveltämiseen ja sanoittamiseen. Yksi haastateltavistani sanoi lyhyesti ja ytimekkäästi: *"ottaa soittimen käteen ja alkaa tekemään taidetta"*.

2.2 Taide ja taiteilija

Taide ja taiteilija ovat sanoja, joita monet pitävät kuvauksina miljoonia myyvistä maailmantähdestä, jonka teokset koristavat Louvren museota, tai jonka musiikki myy vuodesta toiseen kultaa Yhdysvaltojen levylistoilla. Eräs myytti on myös se, että taiteilijat saavat tunnustusta vasta kuolemansa jälkeen. Mielikuva taiteilijasta yksinäisenä ja halveksittuna nerona on houkutteleva, mutta harhaanjohtava (Cumming 2009, 17). Useimmat taiteilijat ovat Cummingin (emt.) mukaan taitavia, ahkeria, ammattitaitoisia ja tietoisia kaupallisista mahdollisuuksistaan. Romantisoitu kuva baskeripäisestä punaviiniä lipittävästä taiteilijasta voi joidenkin kohdalla olla totta, mutta koko totuus on huomattavasti arkisempaa.

Yleisiä uskomuksia ja mielipiteitä ovat, että taide on luovuutta, osa (korkea?)kulttuuria, ihmisen luomaa, tunteita herättävää, itseilmaisun väline, viestintää, kannanotto ja mielihyvän tuottamisen väline. Billgren (2010, 117) määrittää taiteen käsitteen kahteen sanaan kiteyttämällä: tapa ajatella. Pitemmässä vastauksessaan hän määrittää taiteen omaksi kielekseen, jonka avulla voimme ajatella asioita. Taiteessa onnistumista ja epäonnistumista on vaikeampi mitata, kuin esimerkiksi urheilussa eikä kilpailullista urheilua taiteesta saisi tehdä (Billgren 2010, 63).

Toista näkökulmaa tarjoaa venäläinen Tolstoi (2000, 30), joka sanoo, että taide on hyödytön ja vahingollinen asia. Tolstoi (emt.) kirjoittaa taiteesta ja taiteilijoista hyvin negatiiviseen sävyyn. Hänen mielestään taiteelle uhrataan hirmuiset määrät työtä, ihmisten elämää ja moraalia ilman selkeää tarkoitusta. Hän tarkoittaa kirjoituksissaan taiteella etupäässä korkeataidetta, mutta toki arkisemmissakin luovuusprosesseissa on hyvä kysyä, miksi teen tätä, mitä haluan tällä sanoa. Mielenkiintoisena yksityiskohtana mainittakoon, että venäjän kielessä sama sana (iskusstvo) tarkoittaa sekä taitoa että taidetta (Tolstoi 2000, 33).

Nuorten taideharrastusten yksi ydintehtävä on yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden tasapainon löytäminen (Karppinen, Ruokonen & Uusikylä 2008, 15). Kaikilla on halu ja oikeus toteuttaa itseään, kuitenkin niin, ettei käytä muita hyväksi. Jos muiden miellyttäminen on elämän tärkein tehtävä, tukahtuu oma luovuus. Taiteen tekeminen on hyvä kanava antaa tilaa luovuudelleen, ja sitä kautta esimerkiksi purkaa omaa ahdistusta, ilmaista itseään ja käydä keskustelua itsensä kanssa. Yhtenä taiteen muotona voi toimia musiikki ja sen tekeminen. Oman kokemukseni mukaan musiikin tekeminen tuottaa elämäniloa ja voi parhaimmillaan olla hyvinkin terapeutin tapa toteuttaa sekä ilmaista itseään. Myös eri toiminnalliset terapiamuodot, kuten musiikkiterapia, voivat olla oivia keinoja elämän tasapainon kehittämiseen.

Syy, miksi halusin määrittää taidetta ja taiteilijaa on se, että käsitteiden arkipäiväistäminen voisi tuoda kaikenlaisen luovan työn, muunkin kuin musiikin tekemisen, lähemmäksi ja mahdolliseksi tehdä useammalle ihmiselle. Kysymykseen, mitä taide on, ei varmaankaan löydy yhtä oikeaa vastausta.

Taiteen määrittäminen on samalla helppoa ja hankalaa. Joku voi sanoa, että kaikki on taidetta tai ettei mikään ole taidetta. Koulun tuolin penkki ehkei ole taideteos, mutta jokin tunnetun taiteilijan tuoli taas määritellään yleisesti taideteokseksi. Rajan vetäminen taiteen määrittämisessä on lähes mahdotonta. Carl Rogersin sanoin: "Jokaisessa yksilössä on luovuutta. Se vain odottaa oikeita olosuhteita vapautuakseen" (Karppinen, Ruokonen & Uusikylä 2008, 16).

2.3 Mielenterveys ja musiikki

Runoilijoista sanotaan joka toisen sairastavan kaksisuuntaista mielialahäiriötä. Muita yleisen uskomuksen, niin sanottuja taiteilijoiden tauteja, ovat muun muassa alkoholismi ja masennus. Taidetta saatetaan pitää romantisoidusti myös hulluuden ja nerouden liittona sekä luovan työn sanotaan kumpuavan ristiriidoista (Lönngqvist (2007, 109). Vaikka mainittuja masennusta ja alkoholismia tiedetään ilmenevän esimerkiksi kirjailijoilla ja muusikoilla, niin ei ole voitu tieteellisesti todistaa heidän altistuvan mielenhäiriöihin tai valikoituvan vaikkapa masennukseen muita enemmän.

Mielenterveys on sisäinen voimavara, jota käytämme ja samalla myös kulutamme kaiken aikaa. Jokainen meistä kuitenkin on sisäisiltään voimavaroiltaan hyvin erilainen. Toiset ovat muita musikaalisempia tai liikunnallisempia, tai he voivat olla kädentaidoiltaan lahjakkaampia kuin toiset. Ympäristön vaikutus on suuri läpi elämän. Synnynnäiset piirteemme sekä taipumuksemme joko vahvistuvat tai heikentyvät, riippuen siitä, miten niille on ympäristössämme käyttöä. Musikaalisuus tai vaikkapa kuvallisen ilmaisun lahjakkuus jäävät meissä uinumaan, jos niitä ei ympäristössämme sallita. (Lönngqvist 2007, 98).

Kodin ja kaveripiirin vaikutus on varsinkin lapsena suuri, ja usein tehdään ryhmän mukana, tai harrastetaan sitä, mitä vanhemmat ehdottavat, vaikka se ei kiinnostaisikaan. Tosiasia on myös se, että erityisominaisuus tai lahjakkuus voi jäädä huomaamatta, ja tämän takia olisikin hyvä, että lapsi tai nuori pääsisi

kokeilemaan mahdollisimman monia harrastuksia. Tätä kautta se oma juttu, itsensä toteuttamisen kanava, voi löytyä huomattavasti helpommin.

Lapsen ja nuoren kehitykselle olisi tärkeää, että hän voisi käyttää omia ominaispiirteitään aktiivisesti. Kahdentoista ikävuoden jälkeen aivot eivät enää rakennu, kuten aikaisemmin, eikä ihmisestä voi enää kehittyä harjoittelusta huolimatta esimerkiksi yhtä taitavaa muusikkoa, kuin mitä olisi nuoremmalla iällä voinut tulla. Silti, koskaan ei ole myöhäistä kokeilla jotain uutta. Mielenterveyttä tarkasteltaessa taiteen ja tieteen näkökulmasta, ihmisen tärkeitä vahvuuksia ovat tapa ajatella sekä toimia rohkeasti, luovasti ja omintakeisesti (Lönnqvist 2007, 103). Luova työ sisältää mielenterveyttä edistäviä ja jossain tilanteissa myös parantavia elementtejä. Lönnqvistin (emt.) mielestä nykykulttuurimme nostaa taiteen ja tieteen parista esille vain huippuyksilöitä, vaikka taiteen tekemisen keskeinen merkitys on sen laaja-alaisuudessa. Ehkäpä sellaisen luovan tekemisen arvostus on vähentynyt, jolla ei ole mainittavaa taloudellista arvoa tai erityispiirrettä? Mielenterveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta tulisi ehkä enemmän kannustaa sekä tuoda esiin ihmisen luovia ominaispiirteitä. Kynnys taiteen tekemiseen on turhan korkea.

Musiikin ja muun taiteen tekemisen sekä harrastamisen yksi viehätys ja voima on mielestäni siinä, että sen kilpailuttaminen sekä tulosten mittaaminen on huomattavasti vaikeampaa, kuin esimerkiksi urheilussa tai liike-elämässä. Toki voidaan perustellusti sanoa, että Led Zeppelinin Stairway to heaven on parempi biisi, kuin jonkun viidessä minuutissa väsäämä kappale, mutta periaatteessa joku voi olla toista mieltä. Yli 15 sekuntia sadalla metrillä viihtyvää juoksijaa on vaikea sanoa maailman parhaaksi pikajuoksijaksi, mutta pikkukylän bändin kellarissa äänitetty biisi voi jollekin olla se maailman tärkein biisi; ainakin hetken aikaa. Musiikkiin ja sen tekemiseen vaikuttaa niin moni asia, että vaikka ei olisi missään sen osa-alueella erityisosaaja, voi silti olla hyvä musiikin tekijä. Jonkin instrumentin tekninen huippuosaaja voi taas vastaavasti tarvita ympärilleen muiden osa-alueiden osaajia luodakseen musiikkia. Halu ja ideat riittävät hyvin pitkälle musiikin tekemisessä. Se voi olla myös tärkeä kanava itsetutkiskeluun, itsetuntemukseen, parempaan mielenterveyteen ja sitä kautta täysipainoiseen hyvinvointiin sekä oman elämän hallintaan.

2.3.1 Musiikkiterapia

Musiikki- ja taideterapian päädyin määrittelemään koska musiikin tekemisen, varsinkin kevyen musiikin, teoriaa on niukasti olemassa ja toisekseen tutkimukseni liittyy musiikin tekemisen terapeuttiseen vaikutukseen tekijälleen. Taiteen tekeminen, jota myös musiikin tekeminen on, voi olla hyvinkin terapeuttista ja vapauttavaa tekijälleen. Musiikki- ja taideterapia ovat toki alan ammattilaisten toimijoiden antamia hoitomuotoja, mutta niiden toimintatavoissa on paljon hyödyllisiä elementtejä käytettäväksi ilman varsinaista terapiaa.

Musiikkiterapia on hoitomuoto, jossa voidaan edetä asiakkaan ehdoilla asiakkaan tahtiin (Ahonen-Eerikäinen 2000, 100). Terapeutti toimii oppaana asiakkaalle, käyttäen musiikkia välineenä matkalla löytöretkelle itseensä. Musiikkiterapian innoittamana musiikista asiakas voi saada harrastuksen, jonka ehkäpä luovin osa on musiikin tekeminen.

Suomen Musiikkiterapiayhdistyksen Musiikkiterapiapalvelut-julkaisu määrittää musiikkiterapian hoito- ja kuntoutusmuodoksi, jossa musiikkia ja sen eri elementtejä (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka jne.) käytetään vuorovaikutuksen keskeisenä välineenä yksilöllisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Amerikkalaisen musiikkiterapian tuntijan, Kenneth Bruscian mielestä, hoitomuoto on silloin musiikkiterapiaa, kun terapiassa on aina läsnä asiakas, terapeutti sekä musiikki, ja kun kaikilla kolmella on tarkoituksen mukainen rooli. Lähtökohtana on asiakkaan tarpeet ja päämääränä terveyden edistäminen. (Saukko 2008, 31.)

Musiikki on moniaistista informaatiota, joten sen kokemisessa ja tuottamisessa yhdistyvät kuulo- ja näköhavainnot, liike ja tuntoaistimukset, tarkkaavaisuus, tunteet ja muisti (Saukko 2008, 33). Musiikki on vuorovaikutustapa terapeutin ja asiakkaan välillä. Asiakkaalle merkityksellinen musiikki ja musiikillinen toiminta auttavat häntä motivoitumaan ja sitoutumaan terapiaan. Musiikkiterapiaa käytetään muun muassa lasten, kehitysvammaisten, psyykkisesti oireilevien nuorten ja aikuisten tai lastensuojelun asiakkaiden hoitomuotona (emt.).

Musiikkiterapiatoiminnan lähtökohtana voidaan pitää ajatusta musiikin kuulumisesta kaikille, ja että jokaisessa ihmisessä on tietynlainen alue, jota voi lähestyä musiikilla (Lilja-Viherlampi 2007, 102). Keskeistä musiikkiterapiassa ei ole niinkään ulkoiset näkyvät tulokset, vaan asiakkaan sisäiset tapahtumat, jotka voivat vähitellen tulla esille spontaanissa musiikillisessa vuorovaikutuksessa (Lilja-Viherlampi 2007, 107). Musiikin avulla asiakkaan sisäisten asioiden kohtaaminen voi lisätä halukkuutta myös ongelmien sanalliseen käsittelyyn.

Musiikkiterapiaa voidaan toteuttaa myös ryhmässä, jolloin instrumentteja soittaessa voidaan käyttää improvisaatiota, joka on keskeinen musiikkiterapiamenetelmä (Lilja-Viherlampi 2007, 117). Improvisaatio on vapaata ilmaisua, joka ei ole suorituskeskeistä eikä välttämättä oppimiseen tähtäävää.

2.3.2 Taideterapia

Taideterapia perustuu siihen periaatteeseen, että taiteen tekeminen on luova prosessi, joka parantaa ja ylläpitää elämää sekä toimii ajatusten ja tunteiden eikielellisenä ilmaisukeinona. Sillä voidaan tukea henkilökohtaista kasvua, lisätä itseymmärrystä ja edistää tunne-elämän eheytymistä. Taideterapia perustuu paljolti näkemykseen, että kaikilla yksilöillä on kyky ilmaista itseään luovasti ja että pääasiallinen merkitys on terapeuttisella prosessilla, eikä niinkään lopputuotoksella. Taide voi olla väline, jota käytetään kielellisen terapian rinnalla. (Malchiodi 2003, 14.)

Lisääntyvään nuorten masennukseen taideterapia on yksi mahdollinen hoitokeino. Taiteen kautta voidaan ilmaista narsistisuutta, valtaan liittyviä kysymyksiä aikuisten ja nuorten välillä sekä arvojen tutkimista ja kyseenalaistamista (Malchiodi 2003, 260). Taiteen tekemisen kautta ongelmien purkaminen voi olla helpompaa kuin perinteisen kielellisen terapian avulla. Nuorten eräänlainen ”naamioitu masennus” voi ilmetä muun muassa päihteiden kovanäköisyytenä, levottomana tylsistyneisyytenä, väsymyksenä ja huonona

koulumenestyksenä. Monet nuoret ilmaisevat tunteitaan toiminnallisesti, ja näin ollen toiminnallinen taideterapia saattaa olla tehokasta.

Syntyjään kroatialainen, nykyään Kaliforniassa vaikuttava Mihály Csikszentmihályin käyttämä optimaalisen kokemuksen käsite ja siihen liittyvä flow-kokemus, ovat nykyään suosittuja luovuuspuheen termejä (Rankanen, Hentinen & Mantere 2007, 15). Flow voidaan käsittää elämässä jumiutumiseen liittyvän avuttomuuden ja toivottomuuden vastakohtana. Keskittyneessä taiteen tekemisen flow-tilassa minätietoisuus usein katoaa. Taiteellisen tuotoksen synnyttämisessä on myös keho mukana, ja ilmaisu saattaa tietämättäänkin liittyä henkilön perustavanlaatuisiin kokemuksiin. Kehoissamme on paljon enemmän tietoa omista kokemuksista ja traumaista, kuin tietoisessa mielessämme.

3 SYRJÄYTYMINEN JA ELÄMÄNHALLINTA

3.1 Syrjäytyminen

Syrjäytymisen käsitteen alkuperä juontaa eri kulttuurien välisiin ristiriitoihin (Lämsä 2009, 27). Sen juuret ovat Chicagon koulukunnassa 1920-luvulla, jolloin alettiin kiinnittää huomiota yhteiskunnalliseen epätasa-arvoon. Myös eriarvoisuus, syrjintä ja erottelu ovat sanoja syrjäytymisen käsitteen alkulähteeltä.

Suomen kielessä syrjäytymisestä käytettiin aluksi sanaa uloslyönti (Lämsä 2009, 26). Tällä viitattiin lähinnä työelämän ulkopuolelle jäämiseen työttömyyden tai esimerkiksi työkyvyttömyyden takia. Suomessa syrjäytymissanaa alettiin käyttää 1970-luvulla teollistumisen ja kaupunkilaistumisen tuomien työttömyyden muutosten myötä. Suomen kielessä samaa aihepiiriä tarkoittavia käsitteitä ovat muun muassa huono-osaisuus, marginalisaatio, alaluokka ja toiseus. Syrjäytyminen liittyy Lämsän (emt.) mukaan vahvasti yhteiskunnallisiin muutosprosesseihin. EU:ssa syrjäytyminen käsitetään köyhyyttä laaja-alaisempana ilmiönä, osallistumis- ja toimintamahdollisuuksien puuttumisena.

Syrjäytyminen voidaan tulkita yksilöä ja yhteiskuntaa yhdistävien siteiden heikkoudeksi (Raunio 2009, 273). Raunio (emt.) kirjoittaa, että normaalius on se peruste, jolla ihmisten syrjäytymistä ja yhteiskunnallista osallisuutta arvioidaan. Voinee aiheellisesti kysyä, mitä tai mikä on normaalius? Onko yhteiskunnallisessa osallistumisessa epänormaalisti käyttäytyvä ihminen välttämättä syrjäytynyt? Ovatko yhteiskunnan luomat normit ja säännöt ainoa oikea tapa elää ja olla syrjäytymättä?

Lämsän (emt.) mukaan syrjäytymisessä on kyse yhteiskunnan keskeisten toiminta-alueiden ja sosiaalisesti sekä kulttuurisesti arvostetun elämän tai keskiön ulkopuolelle jäämisestä. Yleistä on myös se, että huono-osaisuus kasautuu usein samoille yksilöille tai perheille. Myös Raunio (emt.) mukaan syrjäytymisessä on kyse yksilön tai perheen elinoloista, eikä pelkästään

köyhyydestä. Syrjäytyminen on toimeentuloon ja hyvinvointiin liittyvä ongelma, ja huomio on kiinnitettävä yksilön, yhteisön sekä yhteiskunnan suhteisiin. Yhteiskuntakeskeisesti katsottuna syrjäytyminen on nimenomaan työelämästä erkanemista, joka johtaa taloudelliseen huono-osaisuuteen, mutta myös vaikeuttaa yhteyden pitämistä yhteiskuntaan. (Raunio 2000, 272.) Syrjäytymisen kokemus on suurinta työttömien keskuudessa, joista 30% ei tunne yhteenkuuluvuutta muuhun yhteiskuntaan. Kuitenkin loput eli 70% vastaavasti tuntee kuuluvansa yhteiskuntaan, joten työtöntä ei voida pitää syrjäytyneen synonyyminä. (Saari 2010, 141.)

Yksi opinnäytetyöni keskeinen tutkimuskohde on se, voiko musiikkia tekemällä ehkäistä nimenomaan nuorten syrjäytymistä. Oman näkemykseni mukaan suomalainen nykynuoriso elää ehkä liian valmiissa maailmassa, jossa vaihtoehtoja on jopa liikaa. Elämää helpottava teknologia ja sosiaaliturva voivat saada aikaan sen, että nuori vieraantuu yhteiskunnan arkirytmistä. Enää ei ole pakko tehdä töitä ja viljellä maata, jotta pysyisi hengissä, vaan voi miettiä mitä kivaa palkka- tai työttömyystuloilla tekisi. Työn merkityksen muuttuminen on varmasti muuttanut myös elämänarvoja esimerkiksi siten, että tänä päivänä ei juurikaan ajatella kaiken työn olevan arvokasta. Toisaalta voi tietenkin ajatella, että nuorilla on sellainen yhteiskunta ja sen toimintamallit elettyään, kuin minkälaiseksi heitä edeltävät sukupolvet ovat sen rakentaneet. Usein sanotaan, että nuori haluaa päästä helpolla, eikä jaksakaan yrittää tarpeeksi, mutta myös vaikkapa viisikymmentä vuotta sitten varmaankin kaikki elämää ja työtä helpottavat asiat on käytetty hyväksi. Silloin yhteiskunta, toimintamallit ja ehkä arvotkin olivat erilaisia kuin nyt.

3.2 Elämänhallinta

Syrjäytymiseen liitetään usein myös käsitteet elämänhallinta ja syrjäytymisvaara. Elämänhallinta tai sen puuttuminen vaikuttaa suuresti ihmisen elämään. Sen ollessa kateissa, ihminen ei kykene näkemään omaa tilannettaan realistisesti, ei tiedä selkeästi oman elämänsä tavoitteita, ja näin elämä on päämäärätöntä. Elämänhallinta ei tarkoita sitä, että elämä olisi ongelmaton, vaan sitä, että on kykeneväinen kohtaamaan haasteita ja vastoinkäymisiä. Syrjäytymisvaarassa oleville on usein ominaista avuttomuus ja kyvyttömyys

kohdata riskejä, vaikeita ongelmia sekä vaikeita tunteita. Myös uudet ja yleensäkin sosiaaliset tilanteet voivat tuottaa hankaluuksia. (Lämsä 2009, 37.)

Elämänhallinnan ongelmiin voidaan vaikuttaa monella tavalla. Tärkeintä on, että ihminen itse tiedostaa oman tilanteensa. Elämänhallinnan parantamisen keinoja voivat olla muun muassa sosiaalipedagoginen muutostyö (Lämsä 2009, 38) ja toiminnalliset terapiat, kuten musiikkiterapia ja taideterapia. Niiden avulla voidaan saada elämään iloa, tavoitteellisuutta ja onnistumisen elämyksiä, joiden kautta on mahdollisuus päästä käsiksi omiin elämänlankoihin. Lasten ja nuorten syrjäytyminen on yleistynyt selvästi viime vuosikymmeninä. Sosiaaliset ongelmat usein periytyvät sukupolvelta toiselle, kun toimintamallit opitaan esimerkiksi vanhemmilta.

Riskien hallinta on yksi elämänhallinnan perusta, uskoo Airaksinen (2006, 176). Hänen mielestään myös toinen näkökanta on se, että elämässä on paljon hyvää, ja siitä on pidettävä huolta. Muita Airaksisen elämänhallintaa määrittäviä toteamuksia ovat elämän kielteisten asioiden myöntäminen ja niihin varautuminen, kohtuullisuus, mielenrauha ja itsehillintä. Airaksisen (emt.) mielestä parempi termi olisi elämän haltuunotto. Omasta elämästä kannattaa hänen mukaansa pitää huolta niin kauan, kuin sen saa pitää, elämä täytyy ottaa haltuun ja tehdä siitä oma.

Elämänhallintaan liittyy mielestäni myös oman itsensä hyväksyminen sellaisena kuin on. Ihminen yrittää usein peittää omia heikkouksiaan ja epävarmuuttaan. Hellstenin (2001, 17) mielestä olemme rakentaneet kulttuurin, joka pyrkii vahvuuteen, ja joka ei pelkästään kiellä heikkoutta, vaan suorastaan halveksii sitä. Oman heikkouden peittämiseksi ihminen saattaa kehittää epäaidon vahvuuden. Ihminen ei ole aito silloin, kun hän viestittää pelkästään vahvuutta. Ihminen on todellinen silloin, kun hänen heikkoutensa näkyy, eli hän on nöyrä, eikä hän ole rakentanut itselleen epäaitoa vahvaa kuorta, jonka tarkoitus on antaa itsestään hyvä vaikutelma muille (emt.). Nykypäivän kovassa kilpailuyhteiskunnassa heikkouden näyttäminen ei luultavasti ainakaan ole helpottunut. Musiikin tekeminen tarjoaa keinon purkaa ja käsitellä omaa epävarmuutta, heikkoutta ja elämän hallinnan puuttumista. Esimerkiksi aikuisuuden kynnyksen kysymysten kanssa kamppailevan ja epävarman teini-

ikäisen nuoren ainoa mahdollisuus olla aito oma itsensä, voi olla musiikin, tai muun taiteen, tekeminen.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mikä vaikutus ja merkitys musiikin tekemisellä on tekijälle itselleen. Onko sillä voimaannuttavia vaikutuksia musiikin tekijän omaan minäkuvaan ja kasvuun ihmisenä?

Keskeiset tutkimuskysymykset:

- Kuinka suuri merkitys musiikin tekemisellä on ja millaista roolia se näyttelee tekijänsä elämässä?
- Musiikin tekemisen terapeuttilinen vaikutus tekijälleen?
- Mitä musiikin tekeminen on? Vaatiiko se erityislahjakkuutta?
- Onko musiikin tekemisellä sosiaalisia ja syrjäytymistä ehkäiseviä vaikutuksia tekijänsä elämään?

4.2 Lähestymistapa

Opinnäytetyössäni käytän kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivisesta menetelmästä käytetään myös nimitystä pehmeä menetelmä (Eskola-Suoranta 1998, 13). Tällä tarkoitetaan ihmisläheistä tutkimusta, jossa kasvotusten haastattelemalla päästään tietyllä tavalla lähemmäs haastateltavan persoonaa ja ajatusmaailmaa. Teemahaastattelut ovat suhteellisen vapaamuotoisia, ja niissä voi syntyä hyviä keskusteluja aiheesta syventäen tutkimustuloksia.

Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmän haasteita ovat muun muassa löytää motivoituneita aiheeseen sopivia haastateltavia, järjestää haastatteluajat ja -paikat, luoda turvallinen haastattelu ympäristö ja tehdä mielenkiintoinen haastattelurunko. Myös aineiston analysointi vaatii omat erityispiirteensä, koska yleistä ei pienestä otoksesta voi juurikaan tehdä.

4.3 Aineiston keruu

Haastatteluaineistoni koostuu viidestä nuoren aikuisen musiikin tekijän haastattelusta. Haastateltavina kolme miestä ja kaksi naista. Tutkimuksen aihe ja luonne on sellainen, että haastateltavien tulee olla musiikin tekijöitä. Musiikin tekemisellä tässä tapauksessa tarkoitan ammatillisen musiikin tekemisen lisäksi myös musiikin tekemistä harrastuksenaan, vaikka pelkästään itselleen pöytälaatikkoon. Tärkeimpinä kriteereinä haastateltavia etsiessäni pidin sitä, että tutkittava on musiikkia tekevä henkilö, ja musiikin tekemisellä on selvä merkitys hänen omassa elämässään.

Käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastattelut kohdistuivat pieneen joukkoon yksittäisiä musiikin tekijöitä, joiden vastauksia analysoin tarkasti.

Teemahaastatteluista neljä toteutettiin lähihaastatteluina, jotka äänitin kokonaisuudessaan digitaalisella tallentimella ja yksi sähköpostin sekä puhelimen välityksellä. Teemahaastattelu on joustava menetelmä, jossa vastauksia voi selventää ja syventää (Hirsjärvi & Hurme, 35). Haastattelutilanne voi synnyttää uusia näkökulmia, jatkokysymyksiä ja oivalluksia. Myös mahdolliset väärinkäsitykset kysymyksissä on mahdollista korjata heti haastattelutilanteessa.

Tutkimuksen aineisto koottiin luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Teemahaastattelun etuna on muun muassa se, että tutkittavien näkökulmat ja "ääni" pääsevät esille (Hirsjärvi, Remes & Saravaara 1997, 155). Jokainen haastattelu on erilainen, ja sen onnistumiseen on myös itsellä mahdollisuus vaikuttaa. Haastattelun onnistumiseen vaikuttaa suuresti haastattelijan oma innostus, aiheen tietopohja ja tavoitteiden selkeys.

Itseäni kiinnosti mieluummin haastatella ja tutkia muutamaa ihmistä kunnolla, kuin koota esimerkiksi sadan ihmisen mielipiteitä strukturoidulla lomakkeella. Kasvotusten haastatteleminen voi havainnoida ihmisen käyttäytymistä ja motivaatiota aiheeseen. Myös luotettavuus tuloksiin kasvaa, kun aiheesta on voinut keskustella perusteellisesti haastateltavien kanssa.

Teemahaastatteluihin valmistelin kysymyslomakkeen, jonka testasin kolmella eri henkilöllä. Kaksi haastattelua pidin kotonani Torniossa, yksi haastattelu oli Oulun Yliopiston Musiikkikasvatuksen luokkatiloissa ja yksi haastateltavan kotona Oulussa. Ensimmäisen haastattelun jälkeen yksi kysymys jäi haastattelulomakkeesta pois. Äänitetyt teemahaastattelut kestivät 61 minuutista 75 minuuttiin. Sähköpostitse ja puhelimitse haastateltavaani ohjeistin ensin puhelimitse, jonka jälkeen lähetin hänelle haastattelulomakkeen. Saatuani vastaukset ja perehdyttyäni niihin, kävimme haastateltavan kanssa noin puolen tunnin puhelinkeskustelun aiheesta. Kaikki haastateltavani olivat motivoituneita haastatteluun, ja heistä ilmeni heti, että musiikki on heille tärkeä asia. Mielestäni kaikki viisi haastattelua onnistuivat hyvin.

Haastattelujen tavoitteena oli vastauksien lisäksi saada aikaan keskustelua musiikin tekemiseen liittyvistä merkityksistä, ajatuksista ja toimintatavoista. Hyvä haastattelijaksi on mm. aihepiirin tunteva, selkeä, kiinnostunut ihmisten käyttäytymisestä, herkkä käyttäytymisvihjeille, sosiaalisesti sopeutuva, avoin ja luottamusta herättävä. Haastattelijaksi ei synnytä, haastattelijaksi opitaan. (Hirsjärvi & Hurme 2009 ,68.)

Oma kokemukseni haastattelutilanteista oli opettavainen. Teemahaastattelun vapaamuotoisuus on myös haasteellinen, tyylin ollessa keskusteleva. Haastattelijan rooli ei välttämättä ole helppo: haastateltava voi olla täysin tuntematon henkilö. Keskustelun sujuva ylläpitäminen äänityksen ollessa päällä voi olla haasteellista, ja vastauksiin reagointi vaatii herkkyyttä sekä hyvää kuuntelukykyä. Luottamuksellisen ilmapiirin luominen on tärkeää, koska aihe voi tuoda esiin hyvinkin henkilökohtaisia ajatuksia ja kokemuksia haastateltavan elämästä. Ensimmäistä haastattelua myöhemmin nauhalta kuunnellessani huomasin, kuinka takerruin turhaan selittelemään kysymysten taustoja. Kokonaisuudessaan kuitenkin koin, että onnistuin haastattelijana kohtuullisen hyvin ja sitä kautta sain aikaan hedelmällistä keskustelua musiikin tekemisestä sekä perusteltuja vastauksia haluamiini kysymyksiin. Minun omalla musiikin harrastamisella, innostuksella ja musiikillisella tietopohjalla oli varmasti myös oma vaikutuksensa aineiston keruun onnistumiseen.

4.4 Aineiston analyysi

Litteroin haastatteluista keräämäni aineiston ääninauhalta kirjalliseen muotoon eri aihepiirien ja kysymysten mukaan. Jokaisen haastateltavan omat erityispiirteet ja keskustelujen mukanaan tuomat asiat tekivät analysoinnista mielenkiintoisen ja haastavan. Lähestymistapani aineiston analyysiin oli tulkitseva ja pyrkimys oli selvittää sen sisältöä. Aineistoa tulkitessa pyritään löytämään myös piirteitä, jotka eivät ole suoranaisesti tekstissä lausuttuina (Hirsjärvi & Hurme, 137).

Laadullisen aineiston analyysin on tarkoitus luoda aineistoon selkeyttä (Eskola-Suoranta 1998, 137). Aineistosta pyritään löytämään tutkimuksen kannalta keskeiset asiat, sitä pyritään tiivistämään säilyttäen tärkeä informaatio ja kokoamaan ymmärrettävään muotoon. Yksi tapa kuvata opinnäytetyöni aineiston lähestymis- ja analyysitapaa on ymmärtämiseen pyrkivä lähestymistapa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 212). Teemahaastatteluiden purkamiseen ja analysoimiseen sopii hyvin päätelmien tekeminen. Onnistunut analysointi vaatii aineiston sisällön ymmärtämistä myös niin sanotusti rivien välistä.

Aineiston analyysin apuna käytin havaintomatriisia, joka on taulukon muotoon koottu havaintoaineisto. Käytin taulukkoa, johon on kirjoitettu kaikki haastattelukysymykset ja niihin kaikkien haastateltavien vastaukset. Taulukko pitää pääpiirteissään sisällään siis koko haastatteluista saamani aineiston, ja näin ollen vastausten kokonaisvaltainen analysointi sekä vertaaminen toisiinsa oli helpompaa. Pyrin saamaan vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin ja nostamaan tarvittaessa esille myös muita tärkeitä kohtia.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus ja uskottavuus

Tutkimuksen laadukkuutta voidaan tavoitella etukäteen tekemällä hyvä haastattelurunko (Hirsjärvi & Hurme, 184). Jokaisen kysymyksen merkitystä

kannattaa pohtia tarkasti, ja kiinnittää huomiota myös kysymysten järjestykseen. Haastattelutilanteessa on huolehdittava, että tekninen välineistö on kunnossa. Litterointi tulisi tehdä mahdollisimman nopeasti haastattelun jälkeen. Haastatteluaineiston luotettavuus vaatii, että kaikki haastateltavat on haastateltu, tallenteissa ei ole puutteita ja että litterointi tehdään pääpiirteissään samalla tavalla.

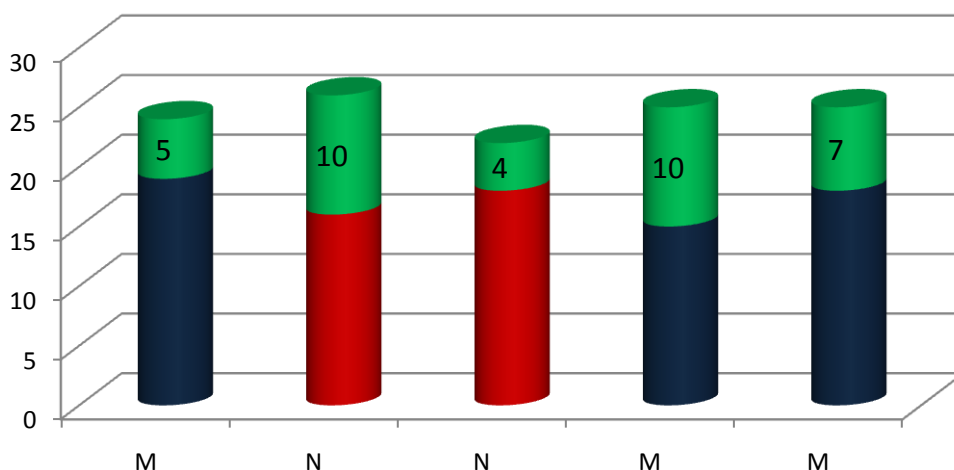
Haastattelulomakkeen testaamisen lisäksi valmistauduin haastatteluihin tarkistamalla ennakkoon tarvittavat tekniset välineet ja kertaamalla kysymyksiä. Kotona haastattelut tehdessäni pyrin luomaan miellyttävän ja neutraalin ilmapiirin, muun muassa huolehtimalla asunnon siisteydestä, puhelimen sulkemalla ja tarjoamalla kahvia. Lisäksi pohjustin haastatteluja kertomalla syyt opinnäytetyön aiheen valintaan ja avaamalla omaa taustaani musiikin tekemisen harrastajana. Äänityslaitteena käytin Boss Micro BR – digitaalitallennintani, joka soveltui hyvin tehtävään. Niin alkuperäiset, kuin Mp3-formaattiin muuttamani haastatteluäänitteet, ovat taltioituina omaan kannettavaan tietokoneeseeni ja niistä otettuina varmuuskopioina ulkoisella kovalevylläni.

Tutkimuksessani pyrin läpinäkyvyyteen siten, että työn alusta lähtien olen sen eri vaiheissa käyttänyt apuna ulkopuolisten näkemyksiä sekä kommentteja. Opinnäytetyöohjausprosessi toimi säännöllisesti muutaman viikon välein, jossa tutkimuksen etenemistä käytiin läpi. Haastattelurungon testasin kolmella eri henkilöllä, ja sain kaikilta korjausehdotuksia sekä kommentteja. Tutkimuksen edetessä pystyin pyytämään haastateltaviltani tarvittaessa täydennystä aineistooni. Työni avoimuutta ilmentäneen myös se, että haastateltavien kanssa olen sopinut, että toimitan heille valmiin opinnäytetyöni luettavaksi.

5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa käyn läpi haastatteluaineiston analyysin pohjalta nousseita tuloksia. Tutkimuskysymykset (4.1) muodostivat perustan koko tutkimukselle siten, että niihin pohjautuivat laatimani haastattelulomakkeen keskeiset kysymykset ja aineiston analyysissä pyrin saamaan niihin vastauksia. Kaikissa viidessä tekemässäni haastattelussa ilmeni, että musiikki ja sen tekeminen on todella tärkeä asia haastateltavien elämässä. Se on heille muutakin kuin pelkkä harrastus, se on elämäntapa tai kuten yksi haastateltavistani sanoi: *"musiikki on elämää"*. Haastateltavani olivat hyvin motivoituneita ja helpottivat työtäni mielenkiintoisen aineiston syntymisessä. Musiikin tekemisen merkitys ja innostuneisuus näkyivät haastateltavissa muun muassa terapeuttisena merkityksenä, sosiaalisena vaikuttimena, musiikin tekemiseen liittyvinä tavoitteina ja haaveina sekä aikomuksena tehdä musiikkia myös tulevaisuudessa.

Haastateltavani olivat 21-25 -vuotiaita nuoria aikuisia musiikin tekijöitä: kolme miestä ja kaksi naista. Alla olevasta taulukosta ilmenee haastateltavien ikä, sukupuoli ja aika vuosina, kuinka kauan he ovat tehneet musiikkia.

Kuvio 1: Haastateltavien ikä, sukupuoli ja vuodet kauanko harrastanut musiikin tekemistä.

5.1 Musiikin tekemisen merkitys ja rooli tekijänsä elämässä

Jokainen haastateltava kertoi musiikin tekemisen olevan itselleen merkittävä asia. Richardsonin mukaan kirjoittaminen on yksi parhaista tavoista ilmentää ihmisen subjektiivista näkemysmaailmaa (Ruokonen, Grönholm & Salminen 2008, 69).

"Sanojen kirjoittaminen on todella tärkeää, koska se on ainoa tapa tällä hetkellä purkaa syviä haavoja."

"Empä tiä mitä muutakaan sitä tekis. En taho keksiä mitää tärkeämpääkään."

"Biisien tekeminen on mukava pakokeino arjesta ja muuta kuin normaali elämä. Ei tarvi miettiä mikä on oikein, mikä väärin. Kitara on ainoa, joka tekee niin kuin minä käsken."

Yksi haastateltavistani sanoi musiikin tekemisen olevan hänen unelmatyö. Eräs haastateltava sanoi tahtoneensa pienenä rokkitähdiksi, ja se haave on vieläkin osaltaan olemassa.

"Mieluiten tekisin päivät pitkät musiikkia jos sillä leivän saisi pöytään."

"Kai se innostus musiikin tekemiseen jokaisella lähtee siitä, että kuulee hyvää musaa ja haluaa olla rokkitähti."

Musiikki on monen tutkijan mielestä jopa elintärkeää. Tutkimusten mukaan jo musiikin kuuntelulla voidaan edistää hyvinvointia, lievittää jännitystä ja kipuja, vaikuttaa keskittymiskykyyn, luovuuteen ja itsetuntoon. (Vartiovaara 2008, 178.)

Kysymykseen "voisiko sinun kohdallasi musiikin tekemistä korvata jotenkin" ei kukaan vastaajista osannut sanoa varsinaisesti korvaavaa tekemistä. Kaikki viisi olivat kuitenkin sitä mieltä, että pakon edessä jotain olisi löydyttävä tilalle. Yksi kommentti oli: *"enemmän tulisi varmaan viinaa juotua"*. Hänen kohdallaan musiikin tekemistä olisi vaikea korvata, eikä hän edes halua ajatella sitä, ettei voisikaan tehdä musiikkia.

"Jos kädet lähtis irti niin kyllä saattas olla, että oma persoonallisuus muuttuis radikaalisti".

Edellisen kommentin sanonut oli sitä mieltä, että minkään muun taiteen tekeminen ei voisi tuoda samaa tyydytystä, ja uskoi jonkin urheilun, kuten painin, olevan hänelle parasta korviketta. Hän ei kuitenkaan uskonut, että esimerkiksi painimalla saisi samanlaisia tunnetiloja, kuin keikalla soittaessa.

Musiikin tekemistä tulevaisuudessa aikoi harrastaa jokainen haastateltavani.

"Artisti/biisintekijä on se mitä haluan tehdä."

"Kuhan saa soittaa ja saa pitää hauskaa."

"Keikkailua en varmaankaan jaksa loputtomiin tehdä. Ei siitä musiikista kuitenkaa eroon pääse."

"Jos ei ammatikseen ni varmaan joku bändiviritys löytyy ja jos ei löydy, niin sitten kämpillä itekseen."

"Jos en melodioita niin kirjoitusta tulen aina tekemään. Sitä on minusta vaikea nyhtää pois."

Biisien kirjoittaminen oli etusijalla kolmella haastateltavista, kun taas kaksi heistä oli sitä mieltä, että soittaminen on tärkein juttu. Heilläkin soittaminen pohjautuu oman materiaalin esittämiseen. Yksi haastateltava sanoi kymmenen vuotta musiikkia tehtyään huomanneensa, että se on hänen juttunsa, ja aikoo myös tehdä sitä aina.

Haastateltavien elämässä musiikin tekeminen näyttelee suurta roolia. Tämän osoittaa muun muassa se, että neljä viidestä kertoi haaveenaan olevan musiikin tekemisellä itsensä elättäminen. Haastatteluissa en kysynyt tätä asiaa lainkaan, vaan se ilmeni muun muassa musiikin tekemiseen liittyviä haaveita – kysymyksessä.

"Jos vois musiikilla elättää ittensä niin en päivääkään tekis rehellistä työtä."

"Yksi haave ois tehdä musiikilla sen verran rahaa, että vois elää sillä ja pystyis keskittymään musiikkiin ja sen tekemiseen."

Toisaalta yllä olevan kommentin sanonut arveli, että jos musiikista tulisi ammatti, niin olisiko se enää niin hauskaa ja tulisiko siitä ehkä liikaa paineita. Kahden haastateltavan suurin haave on, että musiikin tekemisestä saisi elannon. Molemmat pitivät sitä kuitenkin melko epävarmana asiana. Toisen mielestä musiikin tekemisellä itsensä elättäminen vaatisi oman taidon ja halun lisäksi myös tuuria, hyviä projekteja sekä hyviä yhteyksiä. Molemmat näkivät yhtenä mahdollisuutena myös musiikin tekemisen muille artisteille.

5.2 Musiikin tekemisen terapeutinen vaikutus tekijälleen

Viimeistään kysymys musiikin tekemisen terapeuttisesta merkityksestä osoitti, kuinka isosta ja tärkeästä asiasta haastateltavien elämässä on kyse. Jokainen haastateltava kertoi musiikin tekemisellä olevan selkeä terapeuttinen vaikutus heidän omaan elämäänsä.

"Ainaki ite tekee musiikkia enemmän mielelle entä korville."

"Huolet helpottaa kun saa kirjoittaa ne paperille, eikä tarvi niin paljoa oman päänsä kanssa keskustella niistä."

Yksi haastateltava korosti kirjoittamisen merkitystä, jota hän luonnehti helpottavaksi varsinkin ollessaan ahdistunut.

"Jos mua ahdistaa joku asia suunnattomasti, syvemmältä mitä oon antanu kavereille puhuessa ymmärtää, niin kun saan siitä kirjoitettua paperille niin sillä on aivan mielettömän helpottava vaikutus."

Musiikin terapeuttista merkitystä pidetään nykyään suurena. Joidenkin tutkijoiden mukaan yksin tai ryhmässä laulaminen on keskeistä, kun taas joidenkin mukaan jonkun instrumentin soittaminen saa aikaan terapeuttisia vaikutuksia. (Vartiovaara 2008, 180.)

Osa haastateltavista vertasi musiikin tekemistä terapiassa käymiseen. Pahaan mieleen auttaa jonkin instrumentin soittaminen ja biisin tekeminen. Monen mielestä musiikin tekeminen on erittäin kätevä ja helppo tapa saada pääällimmäiset höyryt pihalle.

"Toiset käy terapiassa puhumassa ja jotku soittaa tunteen ulos."

"Valtava merkitys itelle. Aina kun on vaikeaa, ensin turvaudutaan musiikkiin; tarttumalla kitaraan tai kuuntelemalla."

Musiikin tekeminen, kuunteleminen ja soittaminen ovat tärkeitä tapoja käsitellä ja purkaa omia tunteitaan sekä ahdistustaan.

"Soittamisella tulee selkeesti parempi mieli."

"Mitä enemmän vituttaa, sitä synkempää matskua tulee. Voi tulla duuriakin ku ajattelee, ettei tämä synkistelemällä parane."

"Musiikkia kuuntelemalla tai ite soittamalla voi purkaa ja käydä läpi omia fiiliksiä."

"Kun on paska fiilis, ni mollibiisiä tahtoo tulla."

Myös minäkuvaan ja persoonallisuuteen musiikilla sekä sen tekemisellä on haastateltavien joukossa merkitystä.

"Musiikki ja sen tekeminen ovat tosi tärkeä osa arkea ja vaikuttaa siihen, että olen tällainen."

"Musan tekeminen tuo itseluottamusta omiin kykyihin paljonki. Tuntuu, että on tehnyt jotain oikein tässä elämässä."

"Paljon tulee opittua elämästä musiikin kautta."

"Kyllä se aika paljon persoonallisuutta luo. Hyvässä ja pahassa tulee elettyä musiikin kautta"

Osalle haastateltavista keikkailun lisääntymisen myötä musiikin merkitys on kasvanut entisestään. Toisaalta voi olla, että muu elämä, kuten parisuhde, saattaa tästä kärsiä. Kaksi haastateltavista arvelivat, että musiikin tekemisellä on jotain vaikutusta heidän minäkuvaansa. Molemmilla musiikki on ollut aina lähellä sydäntä, ja he kokevat, että sen merkitystä on vaikea arvioida.

Musiikki ja sen tekeminen voi olla hyvä kanava sekä väline kapinointiin, kannanottoon, ja kuten jo aiemmin on tullut ilmi, myös oman ahdistuksen purkamiseen. Kapinaa voi ilmetä esimerkiksi sanoituksissa ja lavaesiintymisessä.

"Kapinaa liittyy musiikin tekoon valtavasti."

"Oma asenne on ensiarvoisen tärkeää ja sitä kautta voi purkaa omia tunteitaan."

"Kapinaa on, syvälliset ajatukset purkautuu musiikin kautta. En kapinoi mitään suurempaa vastaan ei mulla ole niinkään poliittista sanomaa."

"Viime aikoina alkanut tulla kapinaa yhteiskunnan tilannetta kohtaan ja se näkyy sanoituksissa, ei niinkään aggressiivisempänä musiikkina."

Yksi haastateltavista koki, että hänen musiikin tekemiseensä ei liity kapinaa, vaan nimenomaan ahdistuksen purkamista ja asioiden käsittelyä. Kannanottoa hänellä voi ilmetä naisia kohtaan:

"Jos joku nainen vituttaa, tai lähinnä se ettei ole naista, niin silloin kannanotto voi mennä johonkin tiettyyn henkilöön."

Erään haastateltavan kapina voi olla kapinointia omia tuntemuksia ja tekemisiä kohtaan. Osa hänen angstisista kirjoituksistaan menee piiloon pöytälaatikkoon.

"Jos toisin kaikki sanotukset julki mitä oon kirjoitettu ni ihmiset pitäis mua varmaa ihan pöpinä."

5.3 Miten sitä musiikkia tehdään ja vaatiiko tekeminen lahjakkuutta?

"Mahtavinta on aamu kymmeneltä olla paperin, kynän, kitaran, kahvikupposen kanssa ja mielellään vielä savuke siihen."

Haastateltava kertoo biisintekovaiheessa tekevän kaiken itse. Hänen biisinsä ovat yleensä melodialähtöisiä, jonka synnyttyä uusi biisi rakentuu kitaraa tai pianoa soitellen sekä sanoituksia miettien. Jos kappale päättyy levyllä, niin siinä vaiheessa sovitusapuna voi toimia esimerkiksi tuottaja tai bändin jäsenet. Hän kokee, että biisiä tehdessä tulisi mielellään olla yksin, ja ideat olisi saatava nopeasti talteen. Luova hetki voi monellakin haastateltavalla tulla milloin tahansa; vaikka yöllä herätessä.

"Joskus joutun yöllä heräämään kun tulee joku idea eikä voi nukkua ellei laita sitä jotenki ylös."

"Joskus ku tulee luomisen tuskaa ni saatan pyytää apua inspiraation saamiseen."

"Syksyyn kuuluu semmone tietynlainen melankolia. Toissa lokakuussa tein 24 biisiä. Syksy on mulla antoisinta aikaa."

"Paikalla ei ole väliä. Joskus sanoja biisiin on tullut kun olen istunut koulun penkillä, junassa tai tietokoneen äärellä. Se saattaa tulla vaikka vessassa istuessa."

"Krapula voi joskus olla hyvinki luova mielentila."

"Näinä synkkinä syysaikoina tuntuu, että kyllä niitä kappaleita tulee, sitte kesällä ku on lämmintä ja ollaa vähä auringossa ni ei niitä niin paljon tule."

Haastateltavat määrittivät musiikin tekemistä monella tavalla.

"Jonkun ajatuksen, asian tai tunnetilan pohjalta improvisointia ja fiilistelyä ja kun hyvä idea ilmaantuu sitä alkaa työstämään."

"Omien ajatusten ja näkemysten tuomista esille omalla tavallaan."

"Musiikin luomista soittamalla tai laulamalla."

"Sanoitusten tekeminen on mun juttu."

"Sanoittamista, laulamista ja sovittamista."

"Säveltämistä, sanoittamista ja aika usein myös biisien sovittamista."

" Sanoitus tulee melodian ja koukun jälkeen. Music comes first."

"Instrumentin soittamista, laulamista, säveltämistä ja jossain mukana olemista, missä on melodiaa sekä ääntä."

Yksi haastateltavista pukee musiikin tekemisen sanoiksi seuraavasti: *"ottaa soittimen käteen ja alkaa tekemään taidetta"*. Se kiteyttää hienosti yhden ajatuksen, jota olen ajanut tässä tutkimuksessa takaa. Musiikin, jota taiteeksikin voi kutsua, tekeminen ei välttämättä ole mitään ihmeitä vaativaa korkeakulttuuria, vaan tärkeintä on ryhtyä toimeen, jos halu tekemiseen on olemassa. Samaisen haastateltavan biisit syntyvät siten, että ensimmäisenä tulee yleensä melodia, jonka jälkeen sanoitukset alkavat kehittyä. Viime aikoina hän on kuitenkin alkanut kiinnittää enemmän huomiota sanoituksiin. Uusi kitarariffi, melodian pätkä tai sanoitusidea voi hänellä tulla päähän milloin tahansa. Hän ei tarvitse varsinaisesti luovaa tilaa tai paikkaa musiikin

tekemiseen. Bändin kanssa jamittelu on hänen mielestään mitä parhain tapa tehdä uutta musiikkia.

Yksi haastateltavista ottaa osaa bändinsä musiikin sovittamiseen ja tekee biiseihin bassolinjat. Hän harrastaa jonkun verran sanojen kirjoittamista. Se on ainakin tässä vaiheessa kuitenkin vielä enemmän terapeutin tapa käydä läpi omia tunteita, kuin tehdä varsinaista sanoitusta. Myös bassoriffejä ja melodioita syntyy kaiken aikaa. Uutta musiikkia tehdessään sanoitus tulee hänellä yleensä ennen melodiaa. Hänellä ei välttämättä tarvitse olla rauhallista tilaa, kun ideoita syntyy, vaan esimerkiksi treenikämpällä koko bändin kanssa jamaillessa voi syntyä hienoja uusia juttuja. Ilta, päivä, ilta ja yö ovat hänelle luovinta aikaa, eikä vuodenaajoilla ole hänen tekemisiinsä vaikutusta.

Kysymykseen, vaatiiko musiikin tekeminen lahjakkuutta, sain kaikilta samansuuntaisia vastauksia: jotain musiikillista taipumusta musiikin tekemiseen ehkä vaatii, mutta sitä ei ole pakko olla.

"Lahjakkuus ei merkitse mitään jos ei harjoittele. Lahjakkuus löytyy tekemisen kautta."

"Jos osaat puhua osaat laulaa, jos osaat kävellä osaat tanssia."

Yllä oleva kommentti kertoo mielestäni hienosti sen tosiasian, että esimerkiksi laulaminen tai tanssiminen ei vaadi erityislahjakkuutta. Tärkeintä lienee oma motivaatio ja innostus. Pelkillä lahjoilla ei paljoa tehdä jo siitä yksinkertaisesta syystä, että jos ei tee mitään, niin silloinhan mitään ei synny, vaikka olisi kuinka lahjakas. Myös kykyä heittäytyä musiikin tekemiseen ja eri asioiden kokeilemista pidettiin tärkeinä.

"Lahjakkuutta (tarvitaan) siinä, että osaa heittäytyä siihen mitä tekee eikä pyytele anteeksi tekemisiään, että kuuntelijalle tulee varma olo siitä että tuo tuolla lavalla pitää siitä mitä tekee."

"Vaikka olisi musiikillisesti lahjakas, niin se voi jäädä piiloon ellei sitä asiaa kokeile."

"Keppi käteen ja tekemään."

5.4 Musiikin tekemisen sosiaaliset ja syrjäytymistä ehkäisevät vaikutukset?

Myös musiikin ja sen tekemisen sosiaaliset vaikutukset tulivat ilmi kaikkien haastateltavien vastauksista.

"Musiikin soittaminen yhdessä lähentää soittajia ja tuo mukanaan yhteenkuuluvuuden tunnetta."

Uuden biisin saaminen yhdessä valmiiksi on tärkeää ja hieno palkinto yhteisestä tekemisestä. Musiikin kautta kertoo moni saaneensa uusia kavereita. Syrjäytymistä voidaan kuvata epäonnistumisansa-ajattelumallin avulla (Lämsä 2009, 165). Siinä epäonnistumisen kierteeseen joutuneen nuoren itsetunto laskee, ja mahdollinen onnistuminen selitetään itsensä ulkopuolisilla asioilla, kun taas epäonnistumisen uskotaan johtuvan itsestä.

"Musiikki on niin arkipäiväinen asia, että sen avulla on helppo päästä jutusta kiinni jos ei muuten ole hirveän sosiaalinen ihminen."

"Keikkareissuilla tutustuu tosi hyvin ihmisiin. Se on yhteinen harrastus, joka yhdistää mukana olevia".

"Äärimmäisen tärkeää on, että kenen kanssa tekee töitä, tulee sen kanssa juttuun".

Yllä olevan kommentin sanojan mielestä jokaisen kanssa ei tarvitse olla ystävä, mutta toisen kunnioitus ja keskinäinen toimeen tuleminen ovat tärkeitä asioita. Hänellä on kokemusta kahdestakin bändistä, missä mukana oli yksi hankala tyyppi ja se tuotti suuria ongelmia syöden energiaa kaikilta. Hyvänä esimerkkinä musiikin tekemisen sosiaalisesta ja terapeuttisesta vaikutuksesta käy hänen tuntema oululainen bändi, joka on koottu psykiatrisen hoidon asiakkaista. Bändi tekee omia biisejä, keikkailee ja soittajat ovat haastateltavan mukaan nykyään huomattavasti vapaantuneempia ihmisiä, kuin aiemmin.

Sosiaalisesta näkökulmasta katsottuna selkään taputtelijoita on tullut yhden haastateltavan mukaan valtavasti lisää keikkojen lisääntymisen myötä. Kuitenkin hänen mielestään musiikin tekemisellä voi ehdottomasti ehkäistä syrjäytymistä. Haastateltava on sitä mieltä, että musiikin tekeminen on hänelle ehkä ainoa keino tulla kuulluksi ja nähdyksi.

"Saattais olla aika yksinäistä ilman tuota rokkihommaa. Ehkei monikaa tuntis mua."

Hän kannustaa myös muita tuomaan itseä julki, jos siihen on halua ja taitoa siihen. Hänen mielestään kuulijoita kyllä löytyy, ja musiikki on mahtava tapa tuoda ilmi omaa luonnetta sekä asennetta. Musiikkia tehdessä saa hänen mielestään tehdä mitä haluaa, ja esimerkiksi bändissä ollessa saa mahtavia kavereita.

Aikuisen elämän keskeinen haaste on löytää oma paikka yhteiskunnasta ja työelämästä. Tällöin hän rakentaa omaa identiteettiään tekemisen kautta työssään tai vaikkapa taiteen parissa. (Lönqvist 2007,104.)

"Musiikin tekemisellä voi ehdottomasti ehkäistä syrjäytymistä."

"Jos ei osaa muulla tavalla puhua, niin musiikin tekeminen on oikein hyvä väline ja sitä kautta tuoda itseään sosiaalisiin piireihin tai ihan vain että on saanu johonkin purkaa turhautumistaan ni voi auttaa paljon että ei lähde niin helposti syrjäytymään."

6 POHDINTA JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

6.1 Pohdinta

Opinnäytetyöni tarkoitus oli tutkia musiikin tekemiseen liittyviä merkityksiä, mahdollisuuksia ja sitä, miten itse tekijät sen kokevat. Musiikin tekemisen määrittely jo itsessään on melkoinen valtameri uitavaksi. Oma käsitykseni musiikin tekemisestä, tai ainakin se, mitä sillä tässä yhteydessä tarkoitin, oli aluksi lähinnä biisin tekeminen. Toki musiikkikappaleen luominenkin voi pitää sisällään loputtomasti eri asioita ja vaihteita, mutta yksi huomioni työn kuluessa oli se, että musiikin tekeminen on paljon muutakin, kuin biisin kirjoittamista. Ja tällä en siis tässä kohtaa tarkoita sen merkityksiä tai tarpeellisuutta, vaan sitä, että musiikin tekemiseen liittyy tai voi liittyä kiinteästi myös esimerkiksi sovittaminen, soittaminen yksin tai bändissä, tuottaminen, keikkailu ja lukematon määrä muita asioita. Musiikkia ja sen tekemistä voi tarkastella sekä määritellä hyvin monesta näkökulmasta. Tutkimusta tehdessäni ilmenikin itselleni paljon uusia näkökulmia, ajatuksia ja kokemuksia musiikin tekemisestä.

Aiheen valintaan vaikutti paljon oma kiinnostus musiikkia kohtaan. Ilman musiikkia elämä olisi huomattavasti köyhempää, ja sen merkitys itselläni on noussut vuosien varrella. Musiikki ei vaadi kielen osaamista eikä kulttuurin tuntemista, ja sen avulla voi vaikkapa selvittää omaa menneisyyttään tai tehdä opinnäytetyön. Musiikki liittyy ja taipuu niin moneen muotoon sekä asiaan, että sen merkitystä on vaikea kuvata tai mitata tarkasti. Ja se ehkä onkin yksi musiikin tekemisen ja sen muun harrastamisen viehätys, ettei musiikin erinomaisuuteen tai hirvittävyyteen ole selkeitä mittareita; jokaisen musiikkityylin, -kappaleen ja -esityksen arvon määrittää sen kokija. Toki on levylistoilla juhlivia, valtavia mammuttikonsertteja vetäviä ja miljoonia Twitter-ystäviä kerääviä artisteja, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö kotona pöytälaatikkoon biisejä kirjoittavalle voisi musiikin tekeminen olla jopa tärkeämpää, kuin jollekin linnassa asuvalle maailmantähdelle.

Haastateltavani olivat kaikki musiikkia enemmän tai vähemmän vakavissaan tekeviä nuoria aikuisia, ja uskoin tekemisen merkityksen olevan heille suuri. Itselleni oli kuitenkin jopa yllätys se, että musiikin tekemisen merkitys ja rooli on heille niinkin suuri, kuin mitä tutkimukseni osoitti. Lähes kaikki haastateltavani sanoivat haaveekseen musiikin teolla itsensä elättämisen. Nykypäivän yhteiskunnassa yleensäkin selvän toiveammatin nimeäminen ei tunnu olevan monellekaan helppoa. Onko kyse sitten jopa liian suuresta valinnanvarasta, yhteiskunnan luomista kovista paineista, jotka kannustavat ehkä liikaakin akateemiseen koulutukseen, vai mistä? Mielestäni on hienoa, että haastateltavani uskaltavat tarttua omiin haaveisiinsa ja sanovat asian ääneen. Jokaisella heistä on ammatillinen koulutus tai he ovat sellaiseen kouluttautumassa, joten voinee yhteiskunnan näkökulmasta sanoa, että kyseessä on joukko suhteellisen vastuullisia nuoria, eikä pelkästään unelmissaan eläviä niin sanottuja "taivaanrannan maalareita".

Opinnäytteeni toteutuksen eteneminen oli suhteellisen lyhyt, mutta erittäin tiivis prosessi. Ajatustyön aloitin toki jo keväällä 2010, kun ensimmäisen ajatukseni eteneminen tyssäsi aiheen rajaukseen. Kesän aikana kaavailin mielessäni, mitä, miten ja miksi työssäni haluan tutkia. Projekti- ja muut kouluopinnot kuitenkin veivät aikani kesällä, ja syksy alkoi tehdä tuloaan ilman näkyvää merkkiä tutkimuksesta. Olin suunnitellut tekeväni laadullisen tutkimuksen teemahaastatteluineen, keskittyen pieneen joukkoon asiaa tuntevia ihmisiä. Osa haastateltavista minulla oli jo mielessä, aiheen kirjallisuuteen olin tutustunut, ja tavoitteena oli valmistua koulusta jouluna 2010. Opinnäytetyöohjaajani kanssa käymäni keskustelun jälkeen tartuin lopulta todella toimeen, ja tutkimustyö alkoi viimein edetä.

Antoisinta opinnäytetyön teossa oli mielestäni haastatteluiden tekeminen ja mielenkiintoisen tutkimusaineiston analysointi. Oli hienoa saada haastatella asiasta innostuneita ihmisiä, jotka olivat valmiita kertomaan omia ajatuksiaan aiheesta ja avaamaan itseään myös henkilökohtaisissa asioissa. Musiikki ja sen tekeminen osoittautuivat jokaiselle merkittäväksi osaksi elämää. Tavallisen arjen keskellä, jokapäiväisissä ajatuksissa ja jopa yöllä unessa musiikki on läsnä. Voinee perustellusti sanoa, että musiikki on osa heitä.

Tutkimusta tehdessäni heräsi kysymys siitä, olisiko esimerkiksi yhteisöpedagogin opinnoissa hyvä olla enemmän taiteellisia, tai toisin sanoen luovia, aineita. Toki Joensuun kampuksella järjestetään Taidekasvatuksen orientaatiota, mutta sinne jää monelta lähtemättä ja se on muutenkin suhteellisen suppea kokonaisuus. Oman kokemukseni mukaan Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoissa on paljon ihmisiä, jotka harrastavat jotain luovia juttuja kuten maalaamista, musiikkia, kirjoittamista ja teatteria. Puhumattakaan työelämän kentästä, jossa nuorten kanssa työskennellessä esimerkiksi kitara tai sivellin on toimiva väline yhteiseen tekemiseen. Alla oleva haastateltavani kommentti kertoo paljon.

"Vähä semmone kirjoittamaton sääntö on, että jokaisen nuoriso-ohjaajan pittää osata soittaa akustista ainakin viis biisiä, että voi soittaa leireillä junnuille".

On harmi, että koulutusohjelmassamme ei ole enempää tilaa luoviin aineisiin. Luovien aineiden opetuksella varmastikin monet opiskelijat rohkaistuisivat tuomaan omia harrastuksiaan esille, ja sitä kautta mahdollisuudet käyttää niitä myös työelämässä paranisivat huomattavasti. Tästä lisää Jatkotutkimusehdotus-kohdassa.

Omaan työskentelyyni opinnäytetyöprosessissa olen suhteellisen tyytyväinen. Tiukka aikataulu tavallaan pakotti ahkeruuteen, ja sen myötä pääsin hyvin aiheeseen sisälle, sekä työ edistyi mallikkaasti. Toki jälkikäteen ajateltuna tutkimuksen suunnitteluun, toteutukseen ja dokumentointiin olisi voinut käyttää enemmän aikaa, mutta työn paremmasta onnistumisesta ei olisi ollut siinäkään tapauksessa varmuutta. Opinnäytetyöni aiheen valinta oli onnistunut, ja antoi paljon motivaatiota tutkimuksen tekemiseen. Pidänkin ensiarvoisen tärkeänä opinnäytetyön tekemisessä sitä, että aihe todella kiinnostaa tekijäänsä. Tietenkin on jokaisen tutkijan oma asia, mistä motivaatio syntyy, eikä aiheen tarvitse tietenkään olla omasta harrastuksesta, vaan voihan jollekin motivaation tuoda esimerkiksi työelämässä vaikkapa raha. Myös aiheen rajaaminen on olennainen osa tutkimusta. Riittävän rajattu aihepiiri tuo selkeyttä tutkimukseen. Omassa työssäni rajaus oli musiikin tekeminen ja mielestäni rajaus oli sopiva. Musiikin tekemisen teoriaa ei paljoa ole kirjoitettu, mutta musiikin tekijöitä tietenkin riittää.

Tutkimuksenteon työskentelytavoissa ja edistymisessä pidän tärkeänä sitä, että työtä tekee suhteellisen säännöllisesti. Mitä pitempi tauko on, kun palaa tutkimaan tai kirjoittamaan aihetta, sen hankalampaa sujuva työskentely voi olla. Monta kertaa itselleni haasteellisen asian tekeminen vaati sen, että työhön ja sen tekemiseen todella tarttui, vaikka edistyminen tuntui toivottomalta. Tiukassakin aikataulussa opinnäytetyötä tehdessä, pystyy etenemään pienin askelin, ja tällöin juuri tekemisen säännöllisyys on tärkeää.

Opinnäytetyöni onnistumisen kannalta tärkeässä roolissa olivat myös tutkimuskysymykset, joihin paneuduinkin huolella. Niiden etukäteen testaaminen oli hyödyllistä, ja etuna oli myös se, että ensimmäinen haastateltava oli tuttuni, ja haastattelun jälkeen pystyin tekemään kysymyksiin pieniä korjauksia. Muutamia kysymyksiä ja niiden tarpeellisuutta sekä järjestystä olisi voinut miettiä vieläkin tarkemmin. Tosin kaikkiin kysymyksiin sain haastateltavilta vastaukset, ja ne herättivät myös keskustelua. Jälkikäteen ajateltuna olisi ollut hienoa, jos kaikilta haastateltavilta olisi ollut jokin näkyvä jälki osana opinnäytetyötä, ja sen olisi voinut esittää opinnäytetyöseminaarissa. Tällainen jälki olisi voinut olla esimerkiksi yhteisen biisin tekeminen, jonka olisin koonnut haastateltavien luomista melodioista ja sanoista.

6.2 Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimusaihe voisi olla jonkin muun luovan alan, kuten kuvataiteiden, kirjoittamisen tai teatterin tekemisen vaikutuksen ja merkityksen tutkiminen. Tutkimukseeni osallistuneille musiikin tekeminen on osa arkipäivää, ja sen merkitys elämässä on yllättävänkin suuri. Myös muiden taiteen alojen harrastajista löytyy varmasti ihmisiä, joille heidän omalla taiteen tekemisellään on suuri merkitys. Tämän esille tuominen toisi tietoisuuteen luovien aineiden harrastamisen laajuutta ja merkitystä, jota vastaavasti voitaisiin hyödyntää myös työelämässä kasvatusalan näkökulmasta katsottuna.

Toinen jatkotutkimusehdotukseni on tutkimus, jossa selvitettäisiin onko olemassa tarvetta ja halua luovien aineiden laajempiin opintoihin Humakissa. Ensimmäiseen jatkotutkimusehdotukseen liittyen myös tällä aiheella voisi olla kauaskantoisia vaikutuksia kasvatustieteen työelämään, ja ainakin omasta kokemuksestani asiaa tarkastellessa Humakin kiinnostavuus uusien opiskelijahakijoiden silmissä voisi nousta.

LÄHTEET

- Ahonen-Eerikäinen, Heidi 2000. Teoksessa Heikkilä, Tuula & Paloheimo, Leena & Taipale, Ilkka Mieli ja Taide. Vantaa: Printway.
- Airaksinen, Timo 2006. Onnellisuuden opas. Juva: WS Bookwell.
- Billgren, Ernst 2010. Mitä on taide? Suom. Martti Anhava. Helsinki: Teos.
- Cumming, Robert 2009. Taide. Suom. Ilona Räihä. Helsinki: WSOY.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Hellsten, Tommy 2001. Elämän paradoksit: saat sen mistä luovut. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Lilja-Viherlampi 2007. ”Minunkin sisälläni soi!”. Musiikin ja sen parissa toimimisen terapeutisia merkityksiä ja mahdollisuuksia musiikkikasvatuksessa. Turku: Turun kaupungin painatuspalvelukeskus.
- Lämsä, Anna-Liisa 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulu: Oulu University Press.
- Lönnqvist, Jouko 2007. Mielenterveys, luovuus ja hulluus. Teoksessa Karttunen, Laura & Niemi, Juhani & Pasternack, Amos (toim.) Taide ja taudit. Tampere: Juvenes Print. Malchiodi, Cathy A. 2003. Taideterapian käsikirja. Euroopan unioni.
- Rankanen, Mimmu & Hentinen, Hanna & Mantere Meri-Helga 2007. Taideterapian perusteet. Hämeenlinna: Karisto.
- Raunio, Kyösti 2000. Sosiaalityö murroksessa. Tampere: Tammer-Paino.
- Raunio, Kyösti 2009. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Hakapaino.
- Ruokonen, Inkeri & Grönholm, Mari & Salminen, Riikka 2008. Musiikin voimaa yläluokilla! Teoksessa Karppinen, Seija & Ruokonen, Inkeri & Uusikylä, Kari Nuoret ja taide. Ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla. Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. (2. painos). Kouvola: Digitaalipaino Seppo Talja.
- Saari, Juha 2010. Luokaton Eurooppa? Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen luokkarakenne Euroopan unionissa. Teoksessa Erola Jani (toim.) Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Hakapaino.
- Sacks, Oliver 2009. Musikofilia. Tarinoita musiikista ja aivoista. Suom. Seija Kerttula. Tallinna: AS PakEtt.
- Saukko, Päivi 2008. Musiikkiterapian tavoitteet lapsen kuntoutusprosessissa. Jyväskylä: University Printing House.
- Tolstoi, Leo 2000. Mitä on taide? Suom. Martti Anhava. Helsinki: Taide.
- Uusikylä, Kari 2008. Taide, moraali ja kauneuden kaipuu. Teoksessa Karppinen, Seija & Ruokonen, Inkeri & Uusikylä, Kari Nuoret ja taide. Ilolla ja

innolla, uhmalla ja uholla. Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. (2. painos). Kouvola: Digitaalipaino Seppo Talja.

Vartiovaara, Ilkka 2008. Stressaa! Hyvä paha paine. Porvoo: WS Bookwell.

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelukysymykset

Haastattelu on luottamuksellinen

PERUSTIEDOT: Nimi: ikä: paikka: aika:

1. kauanko olet tehnyt musiikkia?
2. mistä aineksista sinulla syntyy musiikkia?
 - mitä musiikin tekeminen kohdallasi tarkoittaa (sävellys, sanoitus, soittaminen, laulaminen, esiintyminen..)?
 - miten määrität musiikin tekemisen?
 - tuleeko ensin melodia, sanat, harmonia.. eli miten biisiksi syntyy?
 - täytyykö sinulla olla luova tila, kun teet musiikkia?
 - Onko vuodenajalla, kellonajalla (päivä/yö) tms. merkitystä musiikin tekemiseesi?
3. mistä innostuksesi musiikin tekemiseen alkoi? Vanhempien rooli? Tämän päivän motiivi?
4. teetkö musiikkia mieluummin yksin vai ryhmässä? Miksi?
5. mitä hyviä puolia koet musiikin tekemisestä ryhmässä tai onko musiikin tekemisellä sosiaalisia vaikutuksia? Saako sen avulla kavereita? Voiko musiikin tekemisellä mielestäsi ehkäistä syrjäytymistä?
6. musiikin tekemisen terapeuttinen merkitys itsellesi? Miten se ilmenee?
7. onko musiikin tekeminen vaikuttanut tai vaikuttaako se omaan minäkuvaasi?
8. liittyykö sinulla musiikin tekemiseen kapinaa, ahdistuksen purkamista, kannanottoa tms.?
9. oletko mielestäsi musiikillisesti lahjakas? Vaatiiko musiikin tekeminen mielestäsi lahjakkuutta?
10. pidätkö musiikin tekemistä taiteena?
11. oletko mielestäsi taiteilija?
12. miksi teet musiikkia?
13. kuinka tärkeää musiikin tekeminen on sinulle?
14. kuinka tärkeää on musiikin tekemiseesi liittyvä kannustus, palaute, läheisten tuki, mahdollinen menestys? Saatko edellä mainittuja mielestäsi tarpeeksi?
15. voisiko sinun kohdalla musiikin tekemistä korvata jotenkin?
16. kuinka tärkeää on tuoda musiikin tekemisen tuotos julki (äänite, esitys tms.)?
17. uskotko tekeväsi musiikkia tulevaisuudessa tai aina?
18. onko sinulla musiikin tekemiseen liittyviä haaveita? Minkälaisia?
19. voiko mielestäsi seuraava radiosta kuulemani väite pitää paikkaansa: ”jokainen taideteos on yksi tekemätön rikos”?
20. minkälainen olisi tekemäsi täydellinen biisi?

Lopuksi: Tuliko kysymyksistä mieleen jotain lisättävää, kommentoitavaa, parjattavaa, kysyttävää tai muuta?